

Bojana Burić

Dopis

Beograd april 1998

Poštovani gospodine,

Obaveštavam Vas da je Vaš projekat *Posveta Paulu Theku* uvršćen u program Galerije Fakulteta likovnih umetnosti u Beogradu za maj 1998 godine.

Koristim ovu formalnu priliku da izrazim svoje zadovoljstvo što će tokom realizacije Vašeg projekta prostor Galerije postati lavigint, u kome će posetioci tragati za umetnikom ili njegovim licem. To me je podsetilo na Pascala Bonitzera koji u svojoj knjizi *Slepo polje* piše: 'Svaki lavigint krije nemir, krije zagonetnost lica. U srcu kritskog laviginta, čudovište sa glavom bika. U srcu egipatskog laviginta, u piramidi, mumija. Čemu služi mumija? Tome da očuva lice. Presudan trenutak za mumiju je trenutak kada sa nje skidamo smešno ili uznemirujuće objašnjenje, kada ona sama skida svoje zavoje, to jest trenutak kada ćemo sazнати šta je ispod njih...'

Smatram da će Vaš 'autoportretski' projekat biti dovoljno intrigantan da izazove gledaoce da pažljivo zađu u intimni prostor-lavigint. Da li će biti u stanju da razaznaju umetnikov govor u prvom i trećem licu? Da li ste čitali roman Agathe Christie *Ubistvo Rodžera Akrojda*? U tom romanu pripovedač je ubica, subjekt pripovedanja i objekt istrage. Bonitzer nas podseća da se i u Proustovom *Traganju za izgubljenim vremenom* takođe čuva anonimnost pripovedača. Nadam se da zadržavanje na literarnim primerima ne dovodi u pitanje činjenicu da je materijal koji ćete Vi izložiti lišen svake deskripcije i narativnosti. Obilje vizuelnih podataka iz Vašeg okruženja, registrovano na fotografijama, predstavlja mapiranje Vašeg intimnog programa. Prema njima se odnosimo skoro kao prema dnevničkim beleškama. Ove 'dez-informacije' jesu posledica Vaše težnje za interakcijom sa materijalom čiju inertnost ugrožavate 'nametnuvši se u meri u kojoj ona to dozvoljava, a za upoznavanje te mere potrebno je telesno, fiziološko, biološko iskustvo okoline.'

Vizuelnim i tehničkim posrednicima niste samo sačuvali lik Vaše okoline i rezimirali iskustva interakcije sa njom, već ste navedenim sredstvima savremene estetizacije, ukrupnjavanjem planova, uopšte promenom dimenzija motiva, savršenošću obuhvata mikro i makro struktura, novim rakursima dali predmetima i fragmentima prostora novu objektnost, čime ste stvorili novu ikonografiju.

U tom pejsažu kao štafaž pojavljuje se Vaša posveta američkom umetniku Paulu Theku (1933-1988.). Sećam se da ste delo i ličnost ovog umetnika otkrili u jednom umetničkom časopisu i da su Vas njegovi radovi fascinirali. Pojava njegovog imena u naslovljavanju Vašeg projekta čini se da nije samo izraz poštovanja, već pre svega podvlačenje karaktera Vašeg koncepta koji otvara probleme anonimnosti autora, autentičnosti, efemernosti, revalorizacije dela... Pomislila sam da je možda radni naslov ovog projekta *Posveta neznanom umetniku*.

Činjenica da se ova neobična umetnička ličnost već dva puta pojavljuje u posvetama ovde poznatih knjiga Susan Sontag – *Protiv interpretacije* i *Sida i njene metafore* – govori nam da Thek nije bio nepoznat intelektualnim krugovima. Ipak, ne nalazimo ga ni u jednom pregledu američke umetnosti. Čini se da se njegove najobuhvatnije izložbe dešavaju sada, deceniju posle njegove smrti. Sa druge strane, samo

pominjanje Sontagove budi sećanje na njen radikalizam i levičarstvo, koji opet prizivaju danas dosta nepopularne pojmove marksističke provenijencije: alienacija i dezalienacija. Da li je moguće da je u procesu alienacije došlo do nestajanja umetnika kao subjekta?

Pošto je Vaše uverenje da umetnik postavlja pitanja, usudiću se da formulišem još jedno koje mi se nametnulo upoznavši se sa Vašim projektom. Da li mislite da ovakva pozicija umetnika, koju ste i Vi zauzeli ovom prilikom, ima sličnosti sa tretmanom umetnika u srednjem veku, a tiče se naravno anonimnosti i autorstva? Da li je to još jedan simptom već konstatovanog prisustva duha gotičke kulture koja se pretežno manifestovala kroz tamne i agresivne strane ljudske psihe kao teme savremene umetnosti? Da li Paul Thek postaje aktuelan u tom kontekstu?

S poštovanjem,
Bojana Burić, istoričar umetnosti

Bojana Burić, *Dopis*, katalog izložbe *Posveta Paulu Theku*, Galerija FLU, Beograd, 1998.